

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2009

Toimintaympäristö ja palvelut

Kertomusvuonna kirjasto osallistui Kansallisen Digitaalisen kirjaston (KDK:n) kehittämiseen ja pilottihankkeisiin. JYK oli yhtenä organisaationa mukana KDK:hon liittyvän digitaalisten aineistojen pitkäaikaissäilytysjärjestelmän (PAS) selvityshankkeessa. Kirjasto valittiin myös KDK:n asiakaskäyttöliittymän pilottikirjastoksi.

Asiakaspalvelun kehittäminen

Kirjasto paransi asiakasviestintäänsä perustamalla 4 kertaa vuodessa ilmestyvän verkkotiedotteen.

Pääkirjastossa itsepalvelua laajennettiin koskemaan asiakkaiden varaamia kirjoja. Asiakkaat noutavat ja lainaavat kirjansa itse, mikä on nopeuttanut ja parantanut lainauspalveluja. Asiakaspalvelussa siirryttiin lisäksi tiimi- ja takapäivystykseen. Henkilöressurssien käyttö tehostui ja sitä suunnattiin kirjaston muuttuviin tehtäviin.

Liikunnan ja Mattilanniemen kirjastoihin hankittiin lainausautomaatit. Pääkirjaston kassatoimintojen siirtäminen yliopiston uuteen kassajärjestelmään mahdollisti maksujen hoitamisen käteisen lisäksi myös pankki- ja luottokorteilla. Kirjavitriinissä yliopiston pr-tuotteiden esillepanoa parannettiin ja tiloja selkiytettiin muutenkin. Muutokset näkyivät myös tuloksessa: käteismyynti kasvoi yli 20 %.

Aineistojen käytettävyyden parantaminen

Kirjasto on ollut mukana valtakunnallisessa sisällönkuvailun kehittämistyössä kokoonkutsujana ja puheenjohtajana Suomen yliopistokirjastojen neuvoston asettamassa Sisällönkuvailun asiantuntijaverkostossa. Asiantuntijaverkosto on mm. laatinut suosituksen yliopistokirjastojen tietokantojen sisällönkuvailuperiaatteista.

Vapaakappalekokoelman käytettävyyttä parannettiin aloittamalla luetteloidun aineiston luettelointi kirjaston JYKDOK-tietokantaan kokoelmatasolla.

Aineistojen etäkäyttöä helpotettiin merkittävästi uudella teknisellä ratkaisulla (ezproxy).

Opintoympäristö

Siirtojen ja aineistojen evaluoinnin avulla kirjaston kolmanteen kerrokseen saatiin tilaa eTentti-tilalle. Kirjasto kehitti tilalle oman kulunvalvontajärjestelmän.

Vapautuneista työtiloista tehtiin asiakkaille toinen ryhmätyöhuone.

Kirjaston tiloista tehtiin kokonaiskartoitus. Sitä varten laadittiin selvitys lakkautettavien laitost kirjastojen aineistojen siirron aiheuttamista tila- ja henkilöstötarpeista, uuden kulttuuriala-aineistolain mukaan raukeavan arkistoaineiston jatkokäsittelystä sekä varastotilojen tehokkaasta käytöstä myös tulevaa peruskorjausta silmälläpitäen.

Muu toiminta

Fennica-arkistokokoelmasta on koottu vuoden aikana neljä pienoisnäyttelyä ja kaksi kokonaisuutta Exlibris-näyttelytilaan, joista toinen koottiin Athenesis Finlandiae -tapahtuman pyynnöstä ja toinen yliopiston 75-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. 75-vuotisjuhlavuoteen liittyen kirjasto järjesti myös kaksi yleisöluentoa JYX:n digitaalisista aineistoista. Suomen autonomian alkamisen merkkivuotta 1809 vietettiin 2.10. avoimien ovien päivällä. Lisäksi järjestettiin kaksi erittäin suosituksi osoittautunutta Dyykkaa kirja -tapahtumaa.

Tietoaineistot ja kokoelmat

Kertomusvuonna FinELib-konsortiohankinnat säilyivät edelleen pääasiallisena aineiston hankintatapana. Erityisesti paneuduttiin e-kirjahankintaan sekä omien lehtitilausten evaluointiin. Hankintamäärärahat noudattelivat vuoden 2008 tasoa, joten uusia, isompia e-aineistohankintoja ei tehty. Elektronisten aineistojen hintojen nousu on hiljakseen tasaantumassa: vuonna 2009 hinnat nousivat keskimäärin 3–4 prosenttia.

Vuonna 2009 kirjasto tarjosi asiakkaidensa käyttöön 11 830 hankittua e-lehteä. Lisäksi kirjaston Nelli-portaali tarjosi pääsyn runsaaseen 7 800 open access -lehteen. Tietokantojen ja painettujen monografioiden hankintamäärät olivat suunnilleen vuoden 2008 tasolla.

Lehtitilausten evaluointi yhdessä laitosten kanssa sekä edelleen jatkuva siirtymä e-lehtiin on vähentänyt jonkin verran lehtitilausten määrää ja hyllymetrien kartuntaa. Kokoelmien evaluoinnilla pääkirjaston varastoon on myös saatu tilaa vapaakappaleille.

Tahko Pihkalan lahjoituskokoelma (n. 50 hm) järjestettiin ja siirrettiin uusiin tiloihin paremmin tutkijoiden käytettäväksi.

Digitointia on tehty on demand -pohjalta: huonokuntoista aineistoa on seurattu ja digitoitu ottaen huomioon Kansalliskirjaston digitointisuunnitelma.

Koulutus

Tiedonhankinnan opetukselle asetettu tavoite vakiinnuttaa opetus osaksi kandidaattiseminaaria on saavutettu lähes kaikkien laitosten osalta. Jatko-opiskelijoille suunnattujen tiedonhankinnan opetuspakettien suunnittelu käynnistettiin.

Erityisesti verkko-opetuksen tuntimäärä on kasvanut. Tiedonhankinnan perusteet –verkkokurssin (1 op.) kehittämistä jatkettiin mm. Jyväskylän yliopiston opetusneuvoston määrärahalta. Kurssi on pakollinen taloustieteiden tiedekunnan opiskelijoille osana Akateemiset oppimistaidot -opintojaksoa. Se on pilotoitu myös humanistisessa tiedekunnassa. Kurssiin on suunniteltu kirjaston eTentti-tilassa suoritettavaa automaattitarkisteista monivalintatenttiä, joka otetaan käyttöön syyslukukauden alussa 2010.

Julkaiseminen

Julkaisuyksikön hallinnoimissa yliopistosarjoissa julkaistiin kertomusvuonna sama määrä julkaisuja kuin 2008 (91).

Yliopistoallianssin yhteinen julkaisuarkisto -hankkeen ensimmäinen vaihe loppui arkiston prototyypin valmistumiseen joulukuussa 2009. Hanke oli merkittävä yhteisten toimintamallien ja -periaatteiden luomisessa. Julkaisujen myynnin ja markkinoinnin yhteistyö Tampere University Pressin kanssa aloitettiin yhteisellä messutapahtumalla Helsingin kirjamesseilla.

JYX-julkaisuarkistoa kehitettiin edelleen: tiedostojen kokonaismäärä oli vuoden lopussa lähes 25 000. Erityisesti on mainittava Historian ja etnologian laitoksen yhteistyössä tietohallintokeskuksen ja kirjaston kanssa tuottama karttaportaali www.vanhakartta.fi, jonka yli 5000 karttaa avautuvat JYXistä. Sen vaikutuksesta JYXin käyttömäärät moninkertaistuivat. Uudentyyppinen palvelu oli myös kansainvälisen musiikin alan kongressin, ESCOMin, materiaalien saattaminen luettavaksi JYXin alustalla jo kongressin aikana.

Open Access ja tutkimusartikkeleiden rinnakkaisjulkaiseminen Jyväskylän yliopistossa eteni merkittävästi, kun Rinnakkaisjulkaiseminen ja tutkimusaineistojen hallinnointi -työryhmä jätti loppuraporttinsa rehtorille vuoden lopussa. Julkaisukoordinaattori toimi työryhmän jäsenenä. Raportin esitykset tuottavat toteutuessaan kirjastolle merkittäviä uusia vastuita.

Yhteistyö ja henkilökunnan toiminta

Kirjasto on jäsenenä tai tekee muuten yhteistyötä kahdeksan kansainvälisen järjestön tai muun organisaation kanssa. Kirjastossa kävi vierailija Unkarin kansalliskirjastosta ja kaksi turkkilaista vierasta Anadolu-yliopiston kirjastosta; kaksi kirjaston edustajaa oli Erasmus-vaihdossa Budapestissä ja julkaisukoordinaattori osallistui kertomusvuoden eurooppalaisen yliopistokustantajien yhteistyötapaamiseen, jossa sovittiin Association of European University Presses (AEUP) -yhteistyöorganisaation perustamisesta. Kirjastolla on edelleen merkittävä osuus kasvatustieteen ja psykologian tietohuollossa kansallisesti ja liikuntatieteissä myös kansainvälisesti. JYK on myös EU-talkekirjastojen Suomen koordinaattori.

Kirjasto toimii Suomen kirjastoverkossa, erityisesti yliopistokirjastojen neuvostossa. Kirjasto on osallistunut mm. Informaatiolukutaito- ja Kokoelmakarttahankkeisiin; sillä on ollut jäseniä FinELib-asiantuntijaryhmissä, yhdessä Suomen virtuaaliyliopiston asianomistajaryhmistä ja Tietohuoltokomiteassa. Linnea2-konsortion luettelointityöryhmässä kirjaston edustaja on puheenjohtajana. Suomen tieteellisessä kirjastoseuran toimintaan kirjasto osallistuu aktiivisesti useissa työryhmissä. Ylikirjastonhoitaja on toiminut seuran puheenjohtajana. Yhteistyö Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston, Jyväskylän kaupunginkirjaston – Keski-Suomen maakuntakirjaston ja ao-kirjaston kanssa on ollut aktiivista.

Yliopistoyhteisön toiminnassa kirjasto on ollut mukana museon johtokunnassa, kulttuuritoimikunnassa, tietohallinnon johtoryhmässä, eettisessä toimikunnassa, tasa-arvotoimikunnassa ja Tutkan johtoryhmässä. Varsinkin Tietohallintokeskuksen kanssa on myös tehty koulutus- ja muuta yhteistyötä. Tietopalvelu on osallistunut yliopiston henkilöstökoulutuksen kehittämistyöhön.

Henkilökunta on pitänyt vuonna 2009 yhdeksän esitelmää kotimaisissa tilaisuuksissa ja kirjoittanut 5 artikkelia kotimaisiin julkaisuihin sekä julkaissut yhden kotimaisen erillisteoksen.

Tampereen teknillisen yliopiston kirjastolle annettiin luettelointikoulutusta osana allianssiyh-teistyötä.

Hallinto, johtaminen ja henkilöstö

Kirjastossa valmistauduttiin yliopiston uuteen olomuotoon, palvelukeskuksen tuloon sekä Certiaan siirtymiseen osallistumalla työryhmätyöskentelyyn, koulutuksiin ja kouluttautumalla.

Kirjaston pääosin eläköitymisten aiheuttamien henkilöstömuutosten ja -vähennysten (2 htv 2009) yhteydessä uudistettiin työnkuvia.

Kirjastossa aloitettiin Taitotieto hallintaan -projekti: osaamisen kehittäminen ja jakaminen koko kirjaston tasolla. Johtamiseen ja esimieskoulutukseen panostettiin järjestämällä esimiehille omaa valmennusta. Samalla toteutettiin strategiatyössä esiin tulleita ehdotuksia esimies-työskentelyn tehostamiseksi. Henkilökunnan osaamista kehitettiin järjestämällä sisäistä koulu-tusta, hyödyntämällä yliopiston henkilöstökoulutusta ja osallistumalla informaatioalan seuro-jen ja laitosten järjestämään koulutukseen. Jyväskylän kirjastojen yhteistyönä henkilöstöille järjestettiin työnkiertoa.

Pirjo Vatanen
ylikirjastonhoitaja